

Протокол засідання педагогічної ради

Порядок денний

1. «Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів знань як складова внутрішньої системи забезпечення якості освіти», «Мета формувального оцінювання», «Переваги формувального оцінювання»
2. «Самооцінювання і взаємооцінювання — складові формувального оцінювання»,
3. «Зворотний зв'язок»
4. «15 способів здійснити формувальне оцінювання на уроці»
5. «Методи розвитку вмінь та навичок самооцінювання».
6. «6 креативних ідей для самооцінювання на уроці»
7. «Взаємооцінювання як елемент формувального оцінювання»

I. СЛУХАЛИ:

Директора школи Макогон О.С., запропонувала провести обговорення питання «Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів знань як складова внутрішньої системи забезпечення якості освіти» у формі круглого столу.

II. ВИСТУПИЛИ:

Ветц М.В., заступник директора . яка розповіла про мету формувального оцінювання (доповідь додається)

Крохтяк Л.Б., вчитель початкових класів із доповіддю «Самооцінювання і взаємооцінювання — складові формувального оцінювання» (доповідь додається)

Крохтяк Л.Б.. вчитель початкових класів «Зворотний зв'язок» (доповідь додається)

Гальчишак Г.Б. вчитель математики «15 способів здійснити формувальне оцінювання на уроці» (доповідь додається)

Хохоник О.В. вчитель англійської мови «Методи розвитку вмінь та навичок самооцінювання» (доповідь додається)

Хохоник О.В. вчитель англійської мови. «Прийоми самооцінювання»(доповідь додається)

III. УХВАЛИЛИ:

- 1.Спрямовувати оцінювання навчальних досягнень на індивідуальний поступ здобувачів освіти; відзначати досягнення учнів, підтримувати у них бажання навчатися. Постійно, педпрацівники.
- 2.Надавати підтримку учням у навчанні. Постійно, педпрацівники.
- 3.Використовувати оцінювання навчальних досягнень: поточне, формувальне, самооцінювання, взаємооцінювання, підсумкове тощо.
- 4.Спостерігати особистісний поступ учнів. Постійно, педпрацівники.
- 5.З метою формування відповідального ставлення учнів до навчання: активно впроваджувати ідеї педагогіки партнерства — спонукати учнів бути активними учасниками освітнього процесу, залучати їх до співпраці; зосередити освітній процес на тому, щоб учні оволодівали ключовими компетентностями; висувати до учнів посильні вимоги, поступово підвищувати рівень складності, підкреслювати їхні досягнення; забезпечувати систематичний зворотний зв'язок з учнями; надавати конструктивні коректні відгуки на роботи учнів; порівнювати нові досягнення учня з його попередніми здобутками. Постійно, педпрацівники.
- 6.Забезпечити інформування учнів та їх батьків про критерії оцінювання навчальних досягнень. Постійно, педпрацівники.
- 7.Виготовити інформаційні куточки «Академічна доброчесність», Загальні критерії оцінювання», «Модель випускника», «Пам'ятка для учня. Підготовка до ДПА», «Підготовка до підсумково-узагальнюючого уроку», «Ключові компетентності НУШ». До 16.12.2022 р.
8. Розробити пам'ятки для вчителів «Вимоги до компетентнісного уроку», «Організація формуального оцінювання». До 18.11.2022 р.
9. На засіданнях методичних об'єднань розглядати питання вдосконалення системи оцінювання навчальних досягнень. Протягом року.

Голосували: ЗА -5

Голосували: ПРОТИ- 0

Утримались - 0

ДОДАТКИ ДОПОВІДЕЙ

Директор Макогон О.С.

Система оцінювання здобувачів освіти — складова внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі. У її основі формування ключових компетентностей учнів, тобто компетентнісний підхід, та врахування рівня їхніх навчальних досягнень — позитивний підхід.

Компоненти Системи:

компетентнісний підхід — оцінювання не лише обсягу навчальних досягнень, а й того, як учні використовують знання, щоб розв'язувати прикладні завдання;

формувальне оцінювання — інтерактивне оцінювання щоденного особистісного поступу здобувача освіти, що дає змогу відстежувати рівень сформованих компетентностей, навчальний досвід і відповідно корегувати освітній процес;

самооцінювання — один зі способів формувати й розвивати пізнавальну самостійність і творчу активність здобувачів освіти;

взаємооцінювання — визначення сильних і слабких сторін робіт інших, таким чином аналіз власного прогресу;

критерії оцінювання — інструменти, що визначають відповідність між вимогами до знань, умінь і навичок здобувачів освіти та показником оцінки в балах;

внутрішній моніторинг — система послідовних і систематичних заходів, що дають змогу закладу освіти виявити об'єктивний та раціональний підхід, системність учителя в оцінюванні навчальних досягнень учнів і динаміку їхніх навчальних досягнень;

результати навчання — узагальнені дані щодо успішності здобувачів освіти, які показав внутрішній моніторинг.

Відповідно статті 53 Закону України «Про освіту» та статтю 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту» (відповідно від 05.09.2017 № 2145-VIII та від 16.01.2020 № 463-IX).

Вимогами до системи оцінювання є:

Відкрита, чітка і об'єктивна, тобто базується на зрозумілих вимогах до навчальних результатів здобувачів освіти.

Мотивує й заохочує здобувачів освіти випробовувати різні способи досягти результату без ризику отримати за це негативну оцінку.

Орієнтована на розвиток у здобувачів освіти впевненості у своїх здібностях та формування ключових компетентностей

3 вересня 2022 р. в закладі здійснюється внутрішнє самооцінювання діяльності. Відповідно Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти Закладу загальної середньої освіти І-ІІ ст.с.Біличі аудит системи оцінювання орієнтується на стандарти, кожен з яких містить рекомендації та орієнтовні критерії для самооцінювання.

Стандарт 1: Заклад освіти використовує систему оцінювання як інструмент спостереження за навчальним поступом учня та індикатор вдосконалення якості освіти Навчальні досягнення учнів у ЗЗСО І-ІІ ст.с.Біличі оцінюються за наявними й оприлюдненими критеріями, які враховують компетентнісний підхід у навчанні. Такі критерії оцінювання вчителі розробляють з метою забезпечення чіткості, аргументованості та зрозумілості виставленої оцінки. Оприлюднені критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з предметів і курсів робочого навчального плану, розроблені відповідно до нормативних документів, освітньої програми закладу освіти та на основі компетентнісного підходу. Критерії розміщено в кожному навчальному кабінеті, на сайті закладу освіти. Вчителі розробляють критерії оцінювання різних видів робіт. В класах створюються куточки «Вчись вчитися». Адміністрацією аналізуються результати та динаміка навчальних досягнень учнів, розглядаються на нарадах при директору, педагогічних радах, приймаються рішення про підвищення якості освітнього процесу, мотивації навчальної діяльності учнів.

Стандарт 2: У закладі освіти відкрита, прозора і зрозуміла для учнів система оцінювання. Оцінювання навчальних досягнень має бути зрозумілим для учнів. Спостереження за навчальними заняттями показують, що більшість вчителів обґрунтовує кожен виставлений оцінку учню індивідуально. На початку навчального року на загальношкільній конференції директор знайомила батьків, учнів з принципами, загальними критеріями і підходами до оцінювання навчальних досягнень. Вчителі під час оцінювання дотримуються принципів академічної доброчесності. Оцінювання спрямовується на розвиток учнів. Вчителі-предметники застосовують елементи формувального оцінювання. На початку вивчення кожної теми всі учні отримують вичерпну інформацію щодо критеріїв оцінювання навчальних досягнень.

Стандарт 3: Система оцінювання у закладі освіти спрямована формувати в учнів відповідальність за результати свого навчання, здатність до самооцінки. Одним із чинників, який характеризує якість освітнього процесу в закладі освіти, є задоволеність учнів результатами навчальної діяльності. Система оцінювання допомагає відстежувати прогрес та формувати в учнів відчуття відповідальності за результати своєї навчальної діяльності. Через систему оцінювання навчальної діяльності важливо розвивати в учнів активну життєву позицію. Вчителі здійснюють індивідуальний підхід, наскрізний процес виховання, який формує цінності. У закладі освіти слід розробити систему заходів, спрямовану формувати в учнів розуміння цінності освіти, навчання протягом життя та здатності самостійно оцінювати власний прогрес. Освітню діяльність учні школи поєднують з участю в житті класу, школи, місцевої громади, суспільства загалом. Вони виконують волонтерську роботу, беруть участь у благодійних заходах. Це сприяє розвитку відповідних ціннісних орієнтирів та чіткої громадянської позиції.

Завдання вчителя:

Постійно оприлюднювати у закладі освіти інформацію про критерії, правила та процедури оцінювання результатів навчальних досягнень учнів.

Систематично інформувати учнів про критерії оцінювання обов'язкових видів робіт, участі в різних організаційних формах навчальних занять.

Уточнювати, чи розуміють учні запропоновані критерії оцінювання.

Оцінювати навчальні досягнення учнів справедливо і об'єктивно.

Використовувати у закладі освіти методики самооцінювання та взаємооцінювання учнів.

Інформувати батьків учнів про правила і процедури оцінювання з предмету або курсу.

Оцінювати навчальні досягнення учнів відповідно до розроблених критеріїв.

Оприлюднює критерії оцінювання.

Давати учням час на обдумування відповіді.

Ставити уточнювальні запитання.

Забезпечувати зворотний зв'язок щодо якості виконання завдання.

Спрямовувати оцінювання навчальних досягнень на індивідуальний поступ учня.

Відзначати досягнення учнів, підтримувати у них бажання навчатися.

Добирати домашні завдання, що допомагають оволодіти ключовими компетентностями.

Ветц М.В., заступник директора з навчально-виховної роботи. «Мета формувального оцінювання». Оцінювання навчальних досягнень учнів —

обов'язкова складова освітнього процесу. Нині він змінюється, тож, природно, слід переглядати й реалізовувати принципово нові підходи щодо оцінювання в освітній системі. Таким концептуальним підходом є формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів, що дає змогу:

уникнути негативних моментів у навчанні;

індивідуалізувати освітній процес;

підвищити навчальну мотивацію й самостійність учнів.

Формувальний підхід потребує психологічного перелаштування вчителя, зміни ставлення учнів і їхніх батьків до шкільних оцінок

Мета формувального оцінювання — корегувати діяльність педагога й учнів під час освітнього процесу, аби поліпшувати навчальні досягнення. Формувальне оцінювання передбачає вивчення прогалин чи недосягнутих результатів. Його не фіксують у класному журналі.

Формувальний підхід потребує психологічного перелаштування вчителя, зміни ставлення учнів і їхніх батьків до шкільних оцінок. Оцінювання — це конфіденційна інформація, яка стосується лише вчителя, дитини та її батьків, тобто педагоги не мають озвучувати навчальні досягнення учнів на батьківських зборах чи повідомляти їх публічно у вигляді рейтингів.

Приклад

У звітах чи листах, у спілкуванні з учнями чи їхніми батьками вчителі мають висловлювати позитивні характеристики: замість «не знає» чи «не вміє» слід зазначати «потребує підтримки», «варто приділити увагу», «потенціал для зростання полягає в ...» тощо.

Формувальне оцінювання — необхідна умова інтерактивного навчання, під час якого формується культура спільного обговорення у класі, розвиваються навички критичного і творчого мислення, а також створюється середовище, що заохочує учнів запитувати. Таке оцінювання підтримує впевненість учнів у тому, що кожен із них здатен поліпшити свої результати.

Обов'язкова умова

Одним з основних принципів формувального оцінювання є позитивність. Тобто аби зворотний зв'язок і результат навчання був позитивним, учитель має бути відповідно налаштованим — і коли викладає навчальний матеріал, і коли пропонує учню допомогу під час виконання завдань. Так учитель має змогу отримати більше інформації про те, що саме учні знають, як міркують, що і як вчать, а отже, має більше можливостей для корегування й удосконалення освітнього процесу.

Учителю слід застосовувати формувальне оцінювання на основі чітко сформованих і представлених учням критеріїв. Якщо він виявив помилку, однак вона не відповідає тому чи тому критерію, то враховувати її під час

оцінювання не потрібно. При цьому вчитель має означити цю помилку та взяти її до уваги, а відтак — корегувати освітній процес, аби в подальшому її уникнути.

«Переваги формувального оцінювання»

Формувальне оцінювання не вимірюють у балах, цифрах чи словах. Переважно педагог оцінює учня в формі розгорнутого опису.

Формувальне оцінювання — це інтерактивне оцінювання щоденного особистісного поступу учня, що дає змогу відстежувати рівень сформованих компетентностей і навчальний досвід учнів та корегувати освітній процес.

Ключові особливості формувального оцінювання:

аналіз особистісного поступу кожного учня;

вербальне оцінювання;

навчальні досягнення різних учнів не порівнюють між собою;

увага лише на позитивній динаміці навчальних досягнень;

зрозумілі для учнів критерії оцінювання;

формування в учнів навички самостійно оцінювати власний прогрес;

систематичний зворотний зв'язок з учнями;

розроблена індивідуальна траєкторія розвитку кожного учня.

Експерт з оцінювання, англійський учений Пол Блек (*Paul Black*) цікаво порівняв формувальне оцінювання і кулінарію. Він зазначив, що коли кухар готує суп — куштує його, додає спеції, тобто формує смак — це приклад формувального оцінювання. Коли страву куштує клієнт — це приклад підсумкового оцінювання, тобто оцінювання остаточного результату. Очевидний висновок, що результат підсумкового оцінювання залежить від формувального.

Щоб впроваджувати формувальне оцінювання, необхідно перед учнями такі завдання:

шукати причинно-наслідкові зв'язки;

розглядати й критично осмислювати проблемні ситуації;

реалізувати проєкти;

обґрунтовувати відповіді;

аргументувати власні позиції.

Поступово долучайте учнів до розроблення критеріїв оцінювання їхніх навчальних досягнень. Поясніть їм, що будь-яке явище, ситуація чи процес — багатогранні, і розглядати їх слід усебічно.

Основні вимоги до критеріїв формувального оцінювання — об'єктивність, чіткість і зрозумілість для учнів та батьків. Тому розробляйте їх разом із учнями.

Як розробляти критерії формувального оцінювання:

Орієнтовний алгоритм спільної роботи учителів та учнів

Крок 1. Разом визначте мету і завдання навчального заняття.

Крок 2. Учні формулюють по 1–2 критерії кожен. Учитель стежить за тим, щоб усі критерії були зрозумілі.

Крок 3. Разом ранжуйте критерії за пріоритетністю.

Крок 4. Разом обговоріть й оберіть найважливіші критерії

що підвищують мотивацію, відповідальність учнів за власну діяльність та ефективність навчання. Розвивати ці навички слід ще з початкової школи.

Крохтяк Л.Б.

Самооцінювання формує і розвиває пізнавальну самостійність і творчу активність учнів. Пов'язане не з виставленням собі оцінок, а з процедурою оцінювання.

Взаємооцінювання спрямоване визначати сильні та слабкі сторони робіт інших і так аналізувати власний прогрес

Щоб формувати в учнів навичку самооцінювання, є такі правила:

самооцінювання учень здійснює перш ніж його оцінить педагог;

учень оцінює себе згідно із загальними критеріями оцінювання навчальної діяльності;

різноманітні форми самооцінювання, як-от, картки, листи самооцінювання, щоденники досягнень, портфоліо тощо, підвищують ефективність самооцінювання;

педагог та учень порівнюють результати оцінювання та визначають програму діяльності на наступний етап навчання.

Паралельно із самооцінюванням формуйте навичку взаємооцінювання.

Навчайте учнів давати коректні поради під час цього процесу.

Не протиставляйте їх одне одному. Наголосіть, що оцінювати слід не особистість, а вчинок, ситуацію чи роботу. Поясніть, що взаємооцінювання має подвійний ефект: і той учень, який оцінює, і той, кого оцінюють, вчаться бачити й усвідомлювати власні помилки.

Навички самооцінювання і взаємооцінювання формують усвідомлену відповідальність за власну діяльність. Відтак для учня пріоритетним стає не зовнішній, а внутрішній контроль.

Алгоритм діяльності вчителя щодо організації формувального оцінювання

- сформулюйте об'єктивні й зрозумілі для учнів навчальні цілі;
- створіть ефективний зворотний зв'язок;
- забезпечте активну участь учнів у процесі пізнання;

- ознайомте учнів із критеріями оцінювання;
- навчіть учнів аналізувати власну діяльність — рефлексувати;
- корегуйте спільно з учнями підходи до навчання з урахуванням результатів оцінювання;
- сформулюйте об'єктивні й зрозумілі для учнів навчальні цілі;
- створіть ефективний зворотний зв'язок;
- забезпечте активну участь учнів у процесі пізнання;
- ознайомте учнів із критеріями оцінювання;
- навчіть учнів аналізувати власну діяльність — рефлексувати№;
- корегуйте спільно з учнями підходи до навчання з урахуванням результатів оцінювання.

Якщо результати оцінювання свідчать про низький рівень навчальних досягнень чи несформованість компетенцій учнів, то вчитель має переглянути й корегувати:

стратегії викладання;

методи і прийоми навчання;

форми організації навчання;

розподіл часу на пояснення й закріплення матеріалу;

зміст та очікувані результати навчання;

планування уроків відповідно до концепції універсального дизайну в навчанні.

Навчання й оцінювання — взаємопов'язані процеси. Від правильної організації оцінювання залежить ефективність навчання. Саме формувальний підхід дає змогу педагогам одержати інформацію про стан навчальних досягнень учнів і вчасно відреагувати на проблеми в навчанні, прийняти педагогічні рішення для його поліпшення.

Крохтяк Л.Б.

Формувальне оцінювання в класі спрямоване на постійний зворотний зв'язок з учнями. Зворотним зв'язком можна вважати інформацію, яку вчитель отримує у процесі навчання і яка дає йому змогу зробити неформальні висновки про успішність учнів, а учням — побачити власні прогалини в засвоєнні знань, формуванні вмінь тощо.

Класичний зворотний зв'язок учителі організовують одразу після того, як учні виконали завдання. Утім інколи він доречний і під час виконання завдання. Це дає змогу підтримувати мотивацію учнів, удосконалювати навички, виробляти подальші стратегії.

Типова помилка учителя — оціночний зворотний зв'язок, що містить судження, коротке загальне підбадьорення чи застереження. Адже мета зворотного зв'язку — запропонувати конкретні подальші дії.

Зворотний зв'язок між педагогами й учнями ефективний, якщо:
містить результати перевірки, додаткову інформацію та альтернативну інтерпретацію;

створює умови для обмірковування і перегляду ідей;

надає інформацію про завдання, які учні виконали правильно, чи допомагає знайти шляхи розв'язання завдань, виконаних неправильно.

Зворотний зв'язок, спрямований на огляд, коментування і фасилітацію роботи учнів, допомагає вчителю поліпшити їхні освітні результати. Тож застосовувати зворотний зв'язок слід майже на всіх етапах уроку. Послугуватися вчитель може такими інструментами зворотного зв'язку, як-от:

нагадування;

поетапна допомога — запитання, інструкції, зразки тощо;

коментування конкретних дій, ситуацій, суперечливих питань тощо.

Самооцінювання

Мотивацію та самостійність учнів підвищує такий прийом, як самооцінювання. Учні оцінюють свою діяльність з огляду на:

конкретні цілі в навчанні;

розроблені або запропоновані критерії;

характеристики досягнутого рівня на момент оцінювання;

власне розуміння того, як можна зменшити розрив між поставленими цілями й досягнутим рівнем.

Такий прийом формує в учнів уміння бачити свою роботу як сукупний результат, що складається з різних знань, умінь, навичок.

корегування навчання та викладання

Із самооцінюванням пов'язана наступна складова формувального оцінювання — корегування навчання та викладання. Адже мета самооцінювання учнів — усунути труднощі, зумовлені недостатньою пізнавальною активністю, уповільненим темпом діяльності, заниженою самооцінкою, невпевненістю у своїх силах тощо. Для цього слід простежити освітні результати, знайти причину труднощів, а відтак — зрозуміти, що необхідно зробити, аби поліпшити результат. Тобто фактично кінцева мета самооцінювання — це корегування.

Корегування у формувальному оцінюванні дає змогу вчителям відстежувати шлях учня до навчальних цілей, корегувати навчальний процес на ранніх етапах, а учням — бути відповідальними за результати самоосвіти.

взаємооцінювання Один із прийомів формувального оцінювання, що дає змогу учням взаємодіяти під час навчання й бути активними учасниками освітнього

процесу, — взаємооцінювання. Під час взаємооцінювання учні вчаться бачити сильні сторони, закріплювати вивчений матеріал, аналізувати власний прогрес. Для прикладу — метод «Дві зірки й побажання». Учителю пропонує перевірити результати роботи в парах. Коли учні коментують роботи одне одного, вони визначають два позитивних моменти — «дві зірки» — і один момент, який заслуговує доопрацювання — «побажання». У такий спосіб вдається уникнути критики щодо робіт учнів, які мають певні труднощі в навчанні, і водночас долучити цих учнів до освітнього процесу. Зворотний зв'язок може бути як в усній, так і в письмовій формі.

Метод «Дві зірки й побажання» дієвий і для взаємооцінювання учителя й учня

Вплив на мотивацію

Учнів мотивують до навчання успіх і здорова конкуренція. Оцінювання мотивуватиме учнів до навчання не через винагороду й покарання, а через стимулювання внутрішніх інтересів, якщо вчитель буде:

наголошувати на успішності та досягненнях, а не на помилках;

надавати зворотний зв'язок для подальшого розвитку навчання;

підсилювати розуміння, що учні контролюють своє навчання та несуть за нього відповідальність;

формувати в учнів впевненість, активність, сміливість і здатність ризикувати тощо.

Мотивація може мати короткостроковий і довгостроковий ефект. Короткостроковий пов'язаний з тим, що учень експериментує, відповідає, пише без страху отримати низьку оцінку за помилки, оскільки знає, що під час формувального оцінювання оцінки йому в журнал не поставлять. Довгостроковий ефект — це формування уявлення про власні можливості, вибір стратегій навчання, розуміння критеріїв результативності.

Значну роль у формуванні мотивації до навчання відіграє залученість учнів, особливо учнів з особливими освітніми потребами, в колективні форми роботи та організація різних видів діяльності. Так, робота у групі й комунікація з однолітками формують інтерес до навчальної діяльності та розуміння її цінності. Групова робота передбачає обговорення, постановку питань, надання зворотного зв'язку тощо. Це сприяє соціальній і навчальній активності учнів.

Гальчишак Г.Б.

В педагогіці існує поняття формувального та підсумкового оцінювання, причому формувальне оцінювання дозволяє оцінити і скоригувати процес навчання, а підсумкове — результат навчання. Підсумкове

оцінювання проводиться наприкінці навчання, найчастіше, у вигляді тесту або контрольної роботи. Формувальне оцінювання здійснюється в процесі навчання, і необхідне для того, щоб з'ясувати, чи успішно учні справляються, а також визначити, як необхідно будувати процес навчання в подальшому.

Пропоную інформацію «15 способів, які дозволяють здійснити формувальне оцінювання», і які однаково добре спрацюють з учнями різної вікової категорії.

1. Шкала.

Напишіть 3-5 тверджень, які не є ні правильними, ні помилковими, і попросіть оцінити їх за шкалою від 1 до 5, де 1 – не згоден, 5 – повністю згоден. Якщо учні працюють в парах, попросіть їх порівняти і обговорити результати.

2. Картки.

Після вивчення нової теми роздайте учням невеликі щільні картки. Попросіть їх з одного боку написати, що вони зрозуміли (основну думку, 2-3 пропозиції), з іншого – що залишилося незрозумілим. Зберіть картки і проаналізуйте відповіді. За певних умов картки можна не підписувати.

3. Спостереження за роботою в групах і парах.

Спостерігайте за роботою учнів в групах і парах, складіть список найпопулярніших помилок і труднощів, обговоріть їх в кінці заняття з усім класом.

4. Самооцінювання.

Попросіть учнів самим оцінити, наскільки добре вони засвоїли матеріал. Ви можете провести усне опитування, попросити написати відповідь на спеціальних картках, або запропонувати учням оцінити свої успіхи за шкалою від 1 до 5.

Молодші школярі можуть намалювати на великому аркуші веселий чи сумний смайлик, і підняти над головою лист з малюнком.

5. Вихідний квиток.

Після вивчення нового матеріалу ви задаєте кілька питань по темі, пропонуючи на вибір кілька правильних відповідей. Учні можуть відповідати за допомогою карток з номерами (піднімають картку з номером 1, якщо правильний перший варіант, картку з номером 2, якщо правильний другий варіант, і так далі). Ті, хто відповість правильно на питання, пересідають в кінець класу, і виконують наступне завдання. Ті, хто відповів неправильно, сідають ближче до вас. Після чого ви

пояснюєте їм складні моменти, і знову задаєте питання. Ті, хто відповів правильно – пересідають в кінець класу. Решта пересуваються ближче до вас, і так далі, поки все не засвоять тему.

6. Тест.

Тест можна провести як «паперовий», так і онлайн, комбінуючи питання різних типів.

7. Сигнали руками.

Домовтеся про умовні сигнали. Наприклад, учні піднімають великі пальці вгору, якщо добре зрозуміли тему, опускають великі пальці вниз, якщо не зрозуміли, махають руками, якщо, в принципі, все зрозуміло, але залишилися невеликі питання.

8. Різнокольорові картки.

В якості альтернативи сигналів руками можна використовувати різнокольорові картки. Наприклад, червона картка може означати, що учні не зрозуміли матеріал, зелена – що добре зрозуміли, жовта – що хотів би задати уточнюючі питання.

9. Пишемо 2 хвилини.

Роздайте учням картки, задайте питання по вивченій темі, і попросіть їх протягом 2-х хвилин написати відповідь.

10. Інтелект-карта.

Напишіть основні терміни, що відносяться до теми, що вивчається, і попросіть учнів скласти інтелект-карту, яка показує їх взаємозв'язок один з одним. Карту можна скласти як на аркуші паперу, так і в електронному вигляді, використовуючи один з численних безкоштовних онлайн-інструментів.

11. Часті помилки.

Напишіть список частих помилок, що стосуються тієї чи іншої теми, і обговоріть їх з учнями.

12. Блог.

Учні ведуть індивідуальні або групові блоги, в яких роблять невеликі записи, що стосуються того, що вони дізналися на занятті, що їх зацікавило, що залишилося незрозумілим, що вони хотіли б повторити або уточнити.

13. Картки з відповідями.

Кожному учню необхідно мати набір карток з номерами, зазвичай 1,2,3,4. Ви зачитуєте питання і варіанти відповіді з номерами, учні піднімають картку з номером відповіді, яку вони вважають правильною.

14. Перевірити один одного.

Учні працюють в парах або групах, по черзі відповідаючи на складені вчителем питання. Вчитель спостерігає за їх роботою, при необхідності виправляє і допомагає. Питання, що викликали найбільші труднощі, можна в кінці заняття ще раз обговорити з усім класом.

15. Онлайнові вікторини, тести та анкети.

Одним із найцікавіших та найсучасніших варіантів здійснення формуального оцінювання є використання численних сервісів для проведення опитування, тестування та ігор. Серед них Triventy, Kahoot, OnlineTestPad, Plickers та багато інших.

Хохоник О.В.

Щоб забезпечити прозорість вироблення і застосування критеріїв оцінювання, вчитель може використати метод «Угода». Як правило, вчитель не вважає за потрібне звітувати кожному учневі, за якими саме критеріями оцінюється його робота. Щоб ліквідувати один із основних недоліків в оцінюванні діяльності учнів, вчитель може запропонувати спільними зусиллями виробити відповідні критерії оцінювання майбутньої навчальної діяльності, чи форми представлення її результатів. Вироблені таким чином критерії записуються на дошці, а в кінці уроку стають основою для оцінювання роботи учнів на навчальному занятті.

Метод «Мішень» дозволяє учням оцінити різні аспекти своєї діяльності та врахувати думку всіх учасників навчального процесу. Учні в зошитах малюють мішень. Три частини мішені заповнює учень (в кожній частині мішені фіксується окремий аспект навчальної діяльності на уроці), в четвертій частині оцінку виставляє вчитель. Аспектами навчальної діяльності, що буде оцінюватися учнями, може бути їх участь в дискусії, робота в групі, виконане домашнє завдання тощо. В кінці уроку вчитель просить учнів заповнити мішень. Вчитель ставить оцінку в своєму секторі, аргументуючи своє рішення. Якщо оцінки вчителя та учня співпадають, оцінка виставляється в журнал. В разі розходження думок розпочинається процес погодження. Одна і та ж сама мішень може бути використана декілька разів. Аспекти самооцінювання учнями навчальної діяльності можуть бути різними і залежатимуть від змісту уроку.

Якщо вчителя цікавить, як оцінюють учні власний рівень розвитку цілого комплексу вмінь, то він може скласти відповідний опитувальний лист самооцінювання. Наприклад, такий опитувальний лист, що стосується

розвитку вмінь критичного мислення під час уроків літератури, і який будуть заповнювати учні, орієнтовно матиме такий зміст:

Вміння	Потребує покращення	Задовільно	Відмінно
Вміння виділити головне			
Вміння відокремити факти від суб'єктивної думки			
Вміння визначити інформацію, що має відношення до теми			
Вміння сформулювати проблему			
Вміння бачити необ'єктивність судження			
Вміння поставити запитання			
Вміння відокремити правдиву інформацію від неправдивої			
Вміння перевірити висновки на практиці			
Вміння передбачити наслідки			
Вміння виявити причинно-наслідкові зв'язки			

Індивідуальну форму для самооцінювання варто запропонувати заповнити учням, коли їх безпосередня діяльність не може спостерігатися вчителем.

В основі керування будь-якою педагогічною системою повинен лежати принцип зворотного зв'язку. Без поточного контролю за ходом процесу навчання неможливо виявити типові недоліки, труднощі в діяльності учнів, попередити накопичення прогалин у знаннях, закріплення помилкових алгоритмів діяльності, визначити успішність навчання. Порушення або відсутність зворотного зв'язку робить систему некерованою чи слабо керованою. Сам принцип зворотного зв'язку повинен базуватися на самооцінювальній діяльності учнів.

Для використання методу «Зіркове небо» вчителю потрібно виготовити макет неба (для цього підійде будь-який великий лист паперу) і вирізати зірки. Це можна доручити зробити й учням, що буде кращим варіантом. Зірки великого діаметру - теми навчальних занять. Вони прикріплюються вчителем в кінці заняття. Зірочки маленького діаметру та різного кольору - аспекти навчальної

діяльності учнів на окремому занятті. В кінці уроку вчитель пропонує учням оцінити власну навчальну діяльність. Кожен учень прикріплює свої зірочки навколо «зірки-теми», коментуючи результати власної діяльності. Чим ближче учень прикріплює свої зірочки до великої зірки, тим ефективнішою був той чи інший аспект навчальної діяльності учнів на уроці. «Зіркове небо» - корисна візуальна форма, що дозволяє як вчителю, так і учням оцінити ефективність вивчення тематичного блоку в цілому.

Одним з методів зворотного зв'язку, що дозволяє вчителю отримати інформацію про ефективність застосованих на уроці форм і методів навчання, а учням оцінити власний досвід вивченого на глибинному рівні матеріалу, може стати письмове есе в якому учні у вільному стилі записують свої думки. Це можуть бути думки про хід якоїсь навчальної справи, найбільш ефективні прийоми, використані вчителем на уроці, нові важливі думки чи питання, які йшли врозріз із особистими переконаннями учнів.

Вчитель може запропонувати учням оцінити тільки окремий аспект навчального заняття використавши метод «Графік». Визначивши аспект навчального заняття, що підлягатиме самооцінюванню, педагог пропонує учням поставити відповідну відмітку на графіку. Отримана таким чином крива дає змогу побачити навчальну ситуацію в цілому.

Іноколи учню з психологічних причин важко критикувати вчителя за ті чи інші дії. В цьому випадку, щоб отримати повний зворотній зв'язок з учнями, вчитель може створити спеціальну скриньку для письмового обміну думками. Скринька може мати назву «Побажання вчителю». З власного досвіду одразу зауважимо, щоб заспокоїти колег, що більшість побажань матимуть форму компліментів, а ті із критичних зауважень, що знайде вчитель в цій скриньці, допоможуть майбутні уроки зробити більш досконалими.

Хохоник О.В.

Перевір себе.

Вже з перших уроків доцільно привчати дітей до самоперевірки. Учні самостійно виконують завдання, потім відкриваються правильні відповіді, написані на дошці. Діти звіряють, біля правильної відповіді ставлять знак «+», біля хибної - знак «-». Підраховують кількість правильно виконаних завдань.

Взаємоперевірка.

Учні об'єднуються в пари. Бажано, щоб вони мали однакове завдання. Діти перевіряють роботи одне в одного і підраховують кількість правильно виконаних завдань. Перевірка завдання консультантами.

Серед учнів, які добре встигають, обирають консультантів, до них можна звертатися по допомогу, вони перевіряють правильність виконання завдань.

Сам собі вчитель.

Учні самі перевіряють своє завдання і виставляють собі оцінку. Потім її порівнюють із тією, що поставив вчитель, і аналізують помилки.

Чарівні відрізки.

Учні на відрізку позначають кількість правильно виконаних завдань-кроків.

Індивідуальна картка оцінювання.

Уміння, навички	Дуже добре зрозумів	Не все зрозумів	Не зрозумів
Я навчився писати нові слова з апострофом			
Я зрозумів, як застосовувати правила.			
Я сам підбираю приклади			
Я зрозумів, як виконувати домашнє завдання			
Урок був цікавим			

Таблиця для самостійного оцінювання.

На урок підбирається 12 завдань з наростаючим ступенем складності. Після їх виконання учням пропонується самостійно оцінити свою роботу на уроці, а дані занести у таблицю:

Завдання	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Результат												

Знаю. Вмію. Вчусь.

На уроках розвитку зв'язного мовлення можна оцінити учнів за допомогою таблиці, підготовленої до уроку. Після опрацювання теми у графи таблиці діти ставлять позначки до певних слів (знаю, вмію, вчусь) знаки «+», «-» .

Знаю	Вмію	Вчусь
Текст - опис	Розрізняти тексти	Описувати
Текст - міркування	Читати	Міркувати
Текст - розповідь	Відповідати	Аналізувати

Сходишки самооцінювання.

Можна використовувати на кожному уроці. Діти прикріплюють свої позначки на відповідні сходишки:

4 сходишка - Я працював на повну силу!

3-сходишка - Я працював гарно, але відчуваю, що міг би досягти більшого.

2-сходишка - Я намагаюся працювати краще.

1-сходишка - Я працював мало.

Літературні сходишки.

На уроках літератури, під час опрацювання текстів, учні можуть оцінити себе, починаючи з найнижчої сходишки. Найвища сходишка -12 балів.

4- сходишка - Визначаю тему, основну думку твору. Висловлюю оцінні судження.

3-сходишка - Можу переказати текст за планом.

2-сходишка - Вмію дати відповіді на запитання після читання тексту.

1-сходишка - Вмію читати у відповідному темпі. *Малюнка перевірка.*

Формула самооцінювання учня

Шановні учні, пропоную оцінити свої досягнення за наступною формулою:

$$F = \frac{F_1 + F_2 + F_3}{3}$$

де F - ваш бал за урок,

F 1 - ваша власна оцінка за опанування теоретичного матеріалу уроку,

F 2 - ваша власна оцінка за виконання вами практичних завдань на уроці,

F 3 - ваша власна оцінка за активність під час уроку.

Отже,самооцінювання є невід'ємним умінням сучасної людини в процесі пізнання і самопізнання та альтернативним способом оцінки досягнень учнів.

Самооцінювання є здатністю до саморефлексії,що сприяє зростанню самостійності в організації процесу навчання.

Хохоник О.В.вчитель англійської мови. «6 креативних ідей для самооцінювання на уроці»

1. Емоджи

Учні повинні заповнити роздрукований робочий аркуш (або онлайн), окресливши один з запропонованих емоджи. Наприклад, щасливе обличчя – Я

вмію, думаюче обличчя – Я не все розумію, плачущий смайлик – Мені потрібні додаткові роз'яснення.

2. Зелений, жовтий, червоний

На робочому аркуші заплануйте клітинку, яку учні мають розфарбувати. Обирати колір слід відповідно до того, як учень почувається щодо матеріалу уроку:

Зелений: Я розумію! Я можу це зробити сам і навіть пояснити іншим.

Жовтий: Мені потрібно трохи більше пояснень.

Червоний: Я не розумію.

Або видайте всім по три картки і проведіть оцінювання за допомогою карток. Так ви побачите, наприклад, яку тему слід пройти ще раз. Або з'ясуєте, яким учням в яких питаннях потрібна допомога.

Ще можна розподілити учнів на групи, на тих, хто повністю зрозумів нову тему, хто не зовсім і зовсім не зрозумів. Зеленій групі запропонуйте додаткові завдання з теми. Жовтій дайте завдання середньої складності, червоній поясніть тему ще раз і дайте прості завдання.

Ще одна ідея для інтерактиву на уроці – хай ті, хто зрозумів тему, пояснять її тим, хто її не опанував на достатньому рівні.

3. Анкета самооцінювання або рефлексія

Складіть перелік питань для самооцінювання. Для молодших школярів їх можна повісити на стіну. Для середньої і старшої школи використовуйте QR-код.

4. Селфі

Якщо вже учні так прив'язані до своїх телефонів, дозвольте їм використати гаджет як інструмент самооцінки. Хай на селфі вони покажуть таку емоцію, яка б відображала, як вони почуваються на уроці, чи все зрозуміли, чи ще мають якісь питання. Всі селфі надсилаються вчителю, який виводить фото на проектор і надає кожному 10 секунд пояснити своє селфі. Далі вчитель вирішує, чи потрібне повторення, чи можна давати нову тему.

5. Інстаграм-історія

Дивлячись сторіз в Інстаграмі можна зробити висновки, як пройшов день у людини. Запропонуйте учням намалювати чи схематично записати сторіз уроку. Тобто зафіксувати основні моменти. Це і для вчителя буде дуже інформативно, подивитися, що саме запам'яталося з активностей на уроці.

6. Твіт уроку

Вміння стисло визначити основну ідею може знадобитися будь-де. Запропонуйте учням дати відповіді на ці питання в рамках 140 символів (як в Твітері). Хай також придумують хештеги.

Про що ви дізналися сьогодні?

Що найбільше вразило? Що найбільше зацікавило.

Заремба Н.М., вчитель початкових класів. «Взаємооцінювання як елемент формувального оцінювання»

Концепцією Нової української школи передбачено зміну процесу оцінювання – відтепер воно не каратиме учнів, не ранжуватиме їх, а допомагатиме аналізувати індивідуальний прогрес учня і планувати індивідуальний темп навчання, тобто буде рекомендаціями до дії. Таке оцінювання називається формувальним (те, яке формує навчальний процес), і однією з його стратегій є розвиток самостійності та взаємодії учнів, реалізувати яку можливо, пропонуючи дітям взаємооцінювання. Як впроваджувати взаємооцінювання, які є його правила та як формулювати завдання?

При впровадженні формувального оцінювання учні завжди знають, що вони мають вивчити, і якщо вони можуть зрозуміти матеріал та виділити аспекти, над якими потрібно працювати, то засвоюють його значно ефективніше, ніж у ситуації пасивного сприйняття та механічного виконання завдань без усвідомлення їх значення та навчальної цілі. Взаємооцінювання дає змогу точніше зрозуміти таку ціль та критерії успіху під час аналізу роботи товариша.

Про що потрібно сказати учням перед взаємооцінюванням?

взаємооцінювання – це партнерська взаємодія, коли учні допомагають один одному покращувати свої навчальні результати;

взаємооцінювання не передбачає порівняння себе з іншими;

взаємооцінювання означає порівняння власного поточного рівня успішності із попередніми показниками.

Правила взаємооцінювання

вчитель має сформулювати чіткі критерії для взаємооцінювання;

учні мають виявляти повагу до партнера, коректно добирати слова і способи побудови коментарів;

активно слухати.

Варіанти завдань на взаємооцінювання:

Перевірка домашнього завдання (виконаного під час уроку завдання) за заздалегідь розробленими критеріями оцінювання, які вчитель може створити самостійно, розробити спільно з учнями відповідно до прикладу роботи або розробленими учнями самостійно.

Перегляд виконаного завдання однокласником та надання коментаря відповідно до стратегії 3 – 2 – 1 (3 позитивних моменти, 2 уточнюючих запитання та 1 ідея для покращення).

Взаємооцінювання письмових відповідей (учень переглядає роботу однокласника і наприкінці аркуша записує короткий відгук, доповнюючи відповідь: «Причиною зазначених подій є...», «Варто назвати такі факти, як ...», «Необхідно доповнити, що ...», «Альтернативним алгоритмом розв'язання задачі міг би бути...» і т. д.).

Перегляд виконаного завдання однокласника з використанням контрольних списків.

ПАМ'ЯТКА

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ – ШЛЯХ ДО УСПІХУ

Склала директор

ЗЗСО І-ІІІ ст. Біличі Старосамбірської міської ради Самбірського району Львівської області Макогон О.С.

Вирізняють оцінювання *результатів навчання* й оцінювання *для навчання*. У першому варіанті це традиційне оцінювання, у другому – формувальне оцінювання.

Формувальне або формативне, формуюче, формаційне оцінювання називають ще оцінюванням для поліпшення навчання. Формувальне оцінювання дає можливість учням усвідомлювати й відслідковувати особистий прогрес і планувати подальші кроки з допомогою учителя. Для педагога формувальне оцінювання означає бути поруч з учнем і вести його до успіху. Учителі використовують інформацію з оцінювання для корегування навчання та забезпечення правильного виконання учнями завдань. Коли наставники регулярно залучають учнів до збирання та перевірки інформації про своє навчання, вони допомагають їм ставати відповідальними та самостійними.

ПОРІВНЯЙМО:

	<i>Традиційне оцінювання</i>	<i>Формувальне оцінювання</i>
Мета	Оцінити рівень навчальних досягнень	Оптимізувати навчальний процес
Хто оцінює	Учитель	Самооцінка, взаємооцінка
Що оцінюється	Знання	Уміння, навички, компетенції
Оцінюється	Результати навчання	Процес навчання
Порівнюється	З іншими учнями	З попередніми досягненнями
Пріоритети	Оцінки	Учіння
Тип взаємодії учнів	Конкуренція	Співпраця, співтворчість
Критерії оцінювання	Нечіткі	Чіткі, прозорі
Мотивація	Знижується	Підвищується

ПРИНЦИПИ ФО:

- Зрозумілість мети уроку.
- Критеріальність оцінювання.
- Зворотній зв'язок.
- Само- взаємооцінювання.

ІНСТРУМЕНТИ ФО:

- Лист самооцінки.

- Рефлексія.
- Анкети, опитувальники.
- Критеріальні таблиці.
- «Світлофор» (сигнальні картки).

РОЛЬ УЧИТЕЛЯ при ФО:

- Мотивувати.
- Направляти.

- Корегувати.

СТРАТЕГІЯ ФО:

- Виявлення потреб учнів.
- Спостереження.
- Розвиток навички самооцінювання, взаємооцінювання.
- Зворотний зв'язок.

Використано матеріал статті Кабан Л. В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у новій

українській школі.
https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4471
чальний поступ учня як індикатор якості освіти

Картка самооцінювання

Прізвище, ім'я учня _____ Дата _____

Критерії	Оцінка 0-26.
Я брав активну участь у роботі на уроці	
Я вносив вдалі пропозиції, які врахував клас	
Я надавав підтримку однокласникам або заохочував їх до роботи	
Я запропонував ідею, яка сподобалась іншим	
Я вдало узагальнював думки інших	
Я давав повні відповіді на запитання	
Загальна кількість балів	